

การพัฒนาระบบ E-Learning เพื่อให้ความรู้กฎหมาย
ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ สำหรับผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบ
The Development of E-Learning System to Educate Retailer
the Legislation of alcoholic beverage and tobacco

สุธาทิพย์ ศรีหิรัญ ศศ.ม.(ประชากรศึกษา)

Suthathip Srihiran M.A.(Population Education)

สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

Office of Alcohol Beverage Control Committee

Received : August 2, 2022 | Revised : September 20, 2022 | Accepted : September 22, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการทดลองแบบ (One-Group Pretest-Posttest Quasi-Experimental) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการใช้บทเรียนออนไลน์ E-Learning ในการให้ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ก่อนและหลังเรียน 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนผ่านระบบ E-Learning เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ระบบ E-Learning ซึ่งประกอบด้วยบทเรียนพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในรูปแบบคลิปวิดีโอการแสดงบทบาทสมมติ จำนวน 8 บท แบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ บทเรียนพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชัน จำนวน 10 บท แบบทดสอบจำนวน 10 ข้อ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบที่มีใบอนุญาตขายสุราและยาสูบ ประเภท 1 และ 2 ในจังหวัดชลบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test ผลการวิจัยพบว่า หลังการเรียนผ่านระบบ E-Learning ผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบมีคะแนนเฉลี่ยความรู้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ สูงกว่าก่อนการเข้าเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีระดับความพึงพอใจต่อบทเรียน E-Learning อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : บทเรียนออนไลน์, พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551, พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560, กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ

Abstract

This research is the Quasi-Experimental research, conducted by One-Group Pretest-Posttest Quasi-Experimental with the objective: 1) To compare the learning achievement of using E-Learning online lessons in giving Knowledge of the law regarding Alcoholic Beverage Control Act B.E. 2551 and Tobacco Products Control Act B.E. 2560 before and after learning 2) To study the satisfaction of learning through the E-Learning system. The research tool included E-Learning system, which consist of 8 lessons of Alcoholic Beverage Control Act B.E. 2551 in the form of role-playing video and 20 test questions, the lesson of Tobacco Products Control Act B.E. 2560 in the form of cartoon animation, consisting of 10 chapters and 10 test questions. The sample group were picked-up from 30 lists of liquor and tobacco retailers with licensed to sell liquor and tobacco type 1 and 2 in Chonburi and Phra Nakhon Si Ayutthaya province by purposive sampling. The data were analyzed by Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test. After studied through the E-Learning system, liquor and tobacco retailers had average scores on alcohol and tobacco control laws higher than before, at statistically significant at the .001 level and having the level of satisfaction with the E-Learning lesson at a high level.

Keywords : Online lessons, Alcoholic Beverage Control Act B.E. 2551, Tobacco Products Control Act B.E. 2560, Alcohol and Tobacco Control Law

บทนำ

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญต่อสุขภาพของประชากร ทำให้เกิดโรคและการเจ็บป่วยกว่า 230 ชนิด ตาม ICD-10 เช่น โรคความผิดปกติของการใช้แอลกอฮอล์ โรคตับแข็ง โรคมะเร็ง⁽¹⁾ ข้อมูลภาระโรคและการบาดเจ็บรวมถึงผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับโลก ปี 2559⁽²⁾ พบว่า การดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพในลำดับที่ 7 ของการตายและพิการของประชากรทั้งหมด และเป็นปัจจัยเสี่ยงอันดับหนึ่งของประชากรอายุ 15 - 49 ปี โดยมีผู้เสียชีวิตด้วยโรคและการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประมาณ 3 ล้านคนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 5.3 ของการตายทั้งหมดทั่วโลก การตายด้วยโรคและความเจ็บป่วยจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุจราจรและการฆ่าตัวตาย สำหรับประเทศไทย รายงานภาระโรคจากปัจจัยเสี่ยงของประชากรไทย พ.ศ. 2557⁽³⁾ พบว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุสำคัญของการสูญเสียปีสุขภาวะของประชากรไทย สูงถึงร้อยละ 12 ในเพศชาย และร้อยละ 14 ในเพศหญิง หรือประมาณร้อยละ 3 ของภาระโรคทั้งหมด รองลงมาคือบุหรี่ยาสูบ ทำให้สูญเสีย

ปีสุขภาวะ ร้อยละ 11.7 ซึ่งเป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคเมเร็ง รวมถึงการบาดเจ็บทางถนน การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของประชากรไทย พ.ศ. 2560⁽⁴⁾ พบว่า ผู้ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เคยซื้อสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสถานที่ห้ามขายตามกฎหมาย โดยมีการขายมากที่สุดที่สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง รวมถึงสถานบริการก๊าซ ร้อยละ 1.9 รองลงมา คือวัด ร้อยละ 1.4 ผู้ที่อายุ 15 - 19 ปี ร้อยละ 4.5 เคยถูกผู้ขายขอดูหลักฐานแสดงอายุ เคยซื้อนอกเวลาที่กฎหมายกำหนด ร้อยละ 22.2 และร้อยละ 9.6 เคยซื้อในวันห้ามขาย ผู้ดื่มร้อยละ 40.1 ดื่มที่บ้านตนเอง รองลงมาคือบ้านคนอื่น ร้อยละ 22.5 และยังพบว่า เคยดื่มก่อน หรือระหว่างขับรถยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ ร้อยละ 7.0 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า อายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่คือ 18.1 ปี เพศชายมีอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ต่ำกว่าเพศหญิง ผู้ซื้ออายุ 15 - 19 ปี เคยถูกผู้ขายขอดูหลักฐานแสดงอายุเพียงร้อยละ 3.0 ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่เข้าถึงเยาวชนเพิ่มขึ้น อุตสาหกรรมยาสูบและผู้ประกอบการเน้นการโฆษณาโดยใช้สื่อกลยุทธ์ออนไลน์และการส่งเสริมการขาย ซึ่งปัจจุบันกฎหมายยังไม่สามารถดำเนินการได้

การประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551⁽⁵⁾ มีเหตุผลมาจาก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ ครอบครัว อุบัติเหตุ และอาชญากรรม ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรกำหนดมาตรการควบคุมเพื่อช่วยลดปัญหาและผลกระทบ ทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ ให้ประชาชนตระหนักถึงพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย ในส่วนของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560⁽⁶⁾ มีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน และมีบทบัญญัติหลายประการไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งทำให้การควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและการคุ้มครองสุขภาพของประชาชนจากโรคภัยที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ยาสูบไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก จึงสมควรปรับปรุงกฎหมายทั้งสองฉบับ เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และยกระดับการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และให้สอดคล้องกับกรอบอนุสัญญาดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายควบคุมไปกับการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชน รวมถึงสร้างภาคีเครือข่ายและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันและลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และได้สำรวจความต้องการรับรู้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบในกลุ่มผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระยอง และพระนครศรีอยุธยา ในปี 2561⁽⁷⁾ พบว่าผู้ประกอบการ ร้อยละ 66 มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบเพียงเล็กน้อย ร้อยละ 14 ไม่มีความรู้เลย และร้อยละ 91 มีความเห็นว่าจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ โดยได้เสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการควบคุม

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีมติให้กรมควบคุมโรคและกรมสรรพสามิต ร่วมดำเนินการจัดทำระบบ E-learning เพื่อให้ความรู้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ สำหรับผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบ และขอความร่วมมือทดลองใช้ระบบกับผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นนำไปพัฒนาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) โดยระบบ E-learning จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบเข้าถึงกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือได้ง่ายมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ นำไปสู่การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการใช้บทเรียนออนไลน์ E-Learning ในการให้ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ก่อนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนผ่านระบบ E-Learning

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการทดลองแบบ (One-Group Pretest-Posttest Quasi-Experimental) มีขอบเขตเฉพาะกฎหมายในมาตราที่เกี่ยวข้องกับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 โดยสร้างเป็นบทเรียนออนไลน์ E-Learning จำนวน 2 บท ได้แก่

1. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ประกอบด้วยเนื้อหา มาตรา 28 วันเวลาที่ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรา 29 ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่กฎหมายกำหนด มาตราที่ 30 วิธีการหรือลักษณะการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผิดกฎหมาย มาตราที่ 32 การควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจัดทำสื่อการสอนในรูปแบบคลิปวิดีโอการแสดงบทบาทสมมติ

2. พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ประกอบด้วยเนื้อหา ห้ามขายให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี สถานที่ห้ามขาย 4 กลุ่ม ห้ามขายผ่าน Internet หรือ Social network ห้ามขายโดยพนักงานนำเสนอสินค้า ห้ามโฆษณาและทำ CSR ห้ามขายเร่ ห้ามลดแลกแจกแถม ชิงโชค เล่นเกมส์ ห้ามแสดงผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ สถานที่ขายปลีก ห้ามแบ่งขาย และห้ามสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ โดยจัดทำสื่อการสอนในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชัน (Animation)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบที่มีใบอนุญาตขายสุราและยาสูบ ประเภท 1 และ 2 ในจังหวัดชลบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือกซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ประกอบการ/ร้านค้าหรือผู้ขายสุราและยาสูบที่มีใบอนุญาตขายสุราและยาสูบ ประเภท 1 และ 2 2) เป็นผู้ที่สมัครใจในการมาเข้าร่วมประชุมและให้ข้อมูล 3) เป็นผู้ที่มีความสะดวกและสามารถให้ข้อมูลได้จนเสร็จสิ้นการประชุม

2.1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

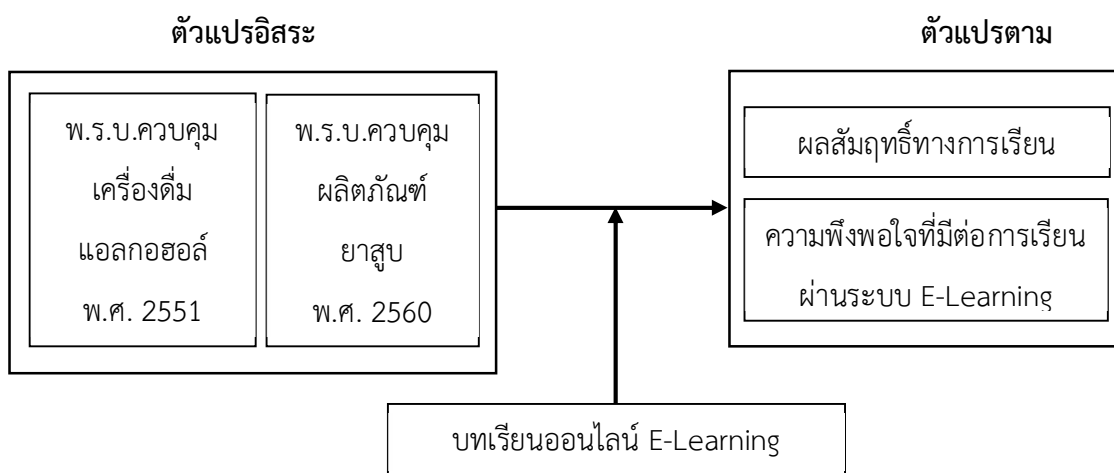
1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ บทเรียนออนไลน์ E-Learning เรื่องพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

2.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนผ่านระบบ E-Learning

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

ระบบ E-Learning ซึ่งประกอบด้วย บทเรียนพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในรูปแบบคลิปวิดีโอการแสดงบทบาทสมมติ จำนวน 8 บท แบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ บทเรียนพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชัน จำนวน 10 บท แบบทดสอบจำนวน 10 ข้อ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการทำแบบทดสอบบทเรียน และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูล โดยมีผู้ดำเนินการสนทนาเพื่อชักจูงให้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนา มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารวิชาการ รวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ

2. ประชุมคณะทำงานเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน โครงสร้างระบบ E-Learning เนื้อหาบทเรียนออนไลน์ รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา แบบทดสอบบทเรียน แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถามในการประชุมกลุ่มย่อย

3. สร้างระบบ E-Learning ประกอบด้วย การลงทะเบียนใช้งาน บทเรียนพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ในรูปแบบคลิปวิดีโอการแสดงบทบาทสมมติ จำนวน 8 บทเรียน ได้แก่ 1) มาตรา 32 การควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) มาตรา 26 บรรจุภัณฑ์ ฉลาก พร้อมทั้งข้อความคำเตือนสำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3) มาตรา 27 สถานที่ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมาตรา 31 สถานที่ห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 4) มาตรา 28 วันเวลาที่ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 5) มาตรา 29 ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่กฎหมายกำหนด 6) มาตรา 30 วิธีการ หรือลักษณะการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผิดกฎหมาย 7) มาตรา 32 การควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 8) สินบนรางวัล แบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ และบทเรียนพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2560 ในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชัน (Animation) จำนวน 10 บทเรียน ได้แก่ 1) ห้ามขายให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี 2) ห้ามขายผ่าน Internet หรือ Social network 3) ห้ามขายเร่ 4) ห้ามลด แลก แจก แถม ชิงโชค/เล่นเกมส์ 5) สถานที่ห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ 6) ห้ามโฆษณาและทำ CSR 7) ห้ามขายโดยพรตตี้ 8) ห้ามแสดงผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ สถานที่ขายปลีก 9) ห้ามแบ่งขายบุหรี่ยี่ห้อ 10) ห้ามสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ และแบบทดสอบจำนวน 10 ข้อ

4. นำระบบ E-Learning ที่สร้างขึ้น เสนอให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำระบบ E-Learning ไปทดลองใช้

6. ปรับปรุงระบบ E-Learning ตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดลองใช้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยสถิติ Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test.
3. วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนผ่านระบบ E-Learning โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบในจังหวัดชลบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	12	40
หญิง	18	60
2. อายุ		
20 - 30 ปี	5	16.6
31 - 40 ปี	8	26.7
41 - 50 ปี	11	36.7
51 ปีขึ้นไป	6	20
3. ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	6.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวส.	3	10
ปริญญาตรี	20	66.7
สูงกว่าปริญญาตรี	5	16.6
4. ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพขายสุราและยาสูบ		
1 - 5 ปี	10	33.3
6 - 10 ปี	12	40
11 - 15 ปี	8	26.7

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
5. จำนวนปีที่ต่อใบอนุญาตขายสุรา		
1 - 5 ปี	14	46.7
6 - 10 ปี	10	33.3
11 - 15 ปี	6	20
6. จำนวนปีที่ต่อใบอนุญาตขายยาสูบ		
1 - 5 ปี	14	46.7
6 - 10 ปี	12	40
11 - 15 ปี	4	13.3

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60 และเพศชาย ร้อยละ 40 ส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 36.7 รองลงมาคืออายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 26.7 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.7 รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 16.6 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพขายสุราและยาสูบมาแล้วเป็นเวลา 6 - 10 ปี ร้อยละ 40 รองลงมาคือขายสุราและยาสูบเป็นเวลา 1 - 5 ปี ร้อยละ 33.3 ส่วนใหญ่มีการต่อใบอนุญาตขายสุรามาแล้วเป็นเวลา 1 - 5 ปี ร้อยละ 46.7 รองลงมาคือต่อใบอนุญาตขายสุรามาแล้วเป็นเวลา 6 - 10 ปี ร้อยละ 33.3 ส่วนใหญ่มีการต่อใบอนุญาตขายยาสูบมาแล้วเป็นเวลา 1 - 5 ปี ร้อยละ 46.7 รองลงมาคือต่อใบอนุญาตขายยาสูบมาแล้วเป็นเวลา 6 - 10 ปี ร้อยละ 40

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านระบบ E-Learning

ความรู้กฎหมาย เกี่ยวกับ พ.ร.บ.ควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551	ระดับความรู้					
	ดี		ปานกลาง		ควรปรับปรุง	
	(13.34-20.00 คะแนน)		(6.67-13.33 คะแนน)		(0.00-6.66 คะแนน)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ก่อนการเรียนรู้	13	43.4	10	33.3	7	23.3
หลังการเรียนรู้	29	96.7	1	3.3	0	0.0

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประกอบการ มีระดับความรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ก่อนการเรียนรู้อยู่ในระดับดี ร้อยละ 43.4 แต่ภายหลังการเรียนรู้ พบว่ามีระดับความรู้เพิ่มเป็นร้อยละ 96.7

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านระบบ E-Learning

ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ควบคุม ผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	ระดับความรู้					
	ดี		ปานกลาง		ควรปรับปรุง	
	(6.67-10.00 คะแนน)		(3.34-6.66 คะแนน)		(0.00-3.33 คะแนน)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ก่อนการเรียนรู้	9	30.0	16	53.3	5	16.7
หลังการเรียนรู้	27	90.0	3	10.0	0	0

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ประกอบการ มีระดับความรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ก่อนการเรียนอยู่ในระดับดี ร้อยละ 30 แต่ภายหลังการเรียน พบว่ามีระดับความรู้ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 90

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านระบบ E-Learning

ความรู้กฎหมาย	$\bar{X}$	S.D.	Z	p-value
พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551				
ก่อนการเรียนรู้	11.40	5.63	4.38	.000
หลังการเรียนรู้	17.20	1.81		
พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560				
ก่อนการเรียนรู้	5.50	1.99	4.73	.000
หลังการเรียนรู้	8.23	1.48		

ใช้สถิติ : Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ประกอบการมีความรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 หลังการเข้าเรียนระบบ E-Learning สูงวก่อนการเข้าเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่มีต่อการเรียนผ่านระบบ E-Learning

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความพึงพอใจ
รูปแบบหน้าจอ			
ความสวยงาม	3.70	.88	มาก
ความสะดวกในการเข้าใช้ระบบ E-learning	3.67	.88	มาก
ความสะดวกในการกรอกข้อมูล (ลงทะเบียน)	2.90	.61	ปานกลาง
ข้อความ			
ขนาดตัวอักษร	3.37	.67	ปานกลาง
ความชัดเจน อ่านได้ง่าย	3.40	.62	ปานกลาง
รูปภาพ			
สื่อความหมายได้ชัดเจน	3.97	.77	มาก
ความเหมาะสมกับเนื้อหาที่นำเสนอ	4.43	.63	มาก
รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาบทเรียน			
คลิปวิดีโอการแสดงบทบาทสมมติ	4.07	.70	มาก
การ์ตูนแอนิเมชัน (Animation)	4.57	.70	มากที่สุด
ภาพเคลื่อนไหว			
ความน่าสนใจ	4.20	.76	มาก
สื่อความหมายได้ชัดเจน	4.53	.57	มากที่สุด
ความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.70	.47	มากที่สุด
เสียง			
ความน่าสนใจ	4.47	.57	มาก
สื่อความหมายได้ชัดเจน	4.63	.56	มากที่สุด
ความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.77	.43	มากที่สุด
เนื้อหาบทเรียน			
สื่อความหมายได้ชัดเจน	4.27	.74	มาก
ความยาก/ง่าย เหมาะสมกับผู้เรียน	3.60	.81	มาก
เวลาที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหา	3.23	.90	ปานกลาง
จำนวนข้อแบบทดสอบความรู้			
พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551	2.97	.62	ปานกลาง
พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	3.67	.66	มาก
การนำไปใช้ประโยชน์	4.50	.68	มากที่สุด
ความพึงพอใจในภาพรวม	4.40	.68	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ประกอบการ มีความพึงพอใจภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายการความพึงพอใจ พบว่า ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อเสียง และการนำไปใช้ประโยชน์ ความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ความพึงพอใจในภาพเคลื่อนไหว รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา รูปภาพ และเนื้อหาบทเรียน ความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ รูปแบบหน้าจอ ข้อความ และจำนวนข้อคำถาม แบบทดสอบ

สรุปผลการศึกษา

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการใช้บทเรียนออนไลน์ E-Learning ในการให้ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พบว่าผู้ประกอบการมีระดับความรู้ก่อนการเรียนอยู่ในระดับดี ร้อยละ 43.4 แต่ภายหลังการเรียน พบว่ามีระดับความรู้เพิ่มเป็นร้อยละ 96.7 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการใช้บทเรียนออนไลน์ E-Learning ในการให้ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 พบว่าผู้ประกอบการมีระดับความรู้ก่อนการเรียนอยู่ในระดับดี ร้อยละ 30 แต่ภายหลังการเรียน พบว่ามีระดับความรู้เพิ่มเป็นร้อยละ 90 และเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านระบบ E-Learning พบว่าผู้ประกอบการมีความรู้หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่มีต่อการเรียนผ่านระบบ E-Learning พบว่า มีความพึงพอใจ ภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายการความพึงพอใจ พบว่า ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อเสียง และการนำไปใช้ประโยชน์ ความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ความพึงพอใจในภาพเคลื่อนไหว รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา รูปภาพ และเนื้อหาบทเรียน ความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ รูปแบบหน้าจอ ข้อความ และจำนวนข้อคำถามแบบทดสอบความรู้ ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบที่ได้เรียนรู้กฎหมายผ่านระบบ E-Learning มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ประกอบการ ได้รับความรู้จากการเรียนผ่านระบบ E-Learning โดยรูปแบบสื่อการสอนด้วยคลิปวิดีโอการแสดงบทบาทสมมติและการ์ตูนแอนิเมชัน (Animation) ทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจ สามารถทำแบบทดสอบได้คะแนนมากขึ้น จะเห็นได้ว่าระบบ E-learning เพิ่มความสะดวก

ในการเข้าถึงข้อมูลกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 จึงทำให้ผู้ประกอบการมีความรู้และความเข้าใจเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับ นเรศ ชันธี (2558)⁽⁸⁾ ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนด้วยระบบ E-Learning สูงกว่า ก่อนเรียน การที่จะมีความรอบรู้ด้านสุขภาพจะต้องมีทักษะด้านการเข้าถึงข้อมูล ซึ่งส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจนำไปสู่การปฏิบัติและมีสุขภาพที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดความรอบรู้ด้านสุขภาพของดอน นัทปิม (2551)⁽⁹⁾ ที่กล่าวว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นสมรรถนะของบุคคลที่สามารถเข้าถึง เข้าใจ ประเมินใช้ความรู้ และสื่อสารเกี่ยวกับสารสนเทศด้านสุขภาพตามความต้องการเพื่อส่งเสริมและรักษาสุขภาพที่ดีตลอดชีวิต

ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนผ่านระบบ E-Learning พบว่า ผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบ มีความพึงพอใจภาพรวมในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าระบบ E-Learning มีการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนในลักษณะภาพเคลื่อนไหว เสียง และรูปภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียน และมีคะแนนทดสอบหลังการเรียนที่ดีขึ้น เป็นช่องทางในการเรียนรู้กฎหมายที่เข้าใจได้ง่าย สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ตระหนักถึงโทษที่จะได้รับจากการฝ่าฝืนกฎหมาย นำไปสู่การกระทำ ความผิดที่ลดลง สอดคล้องกับ พัฒนพงศ์ ไพศาลธรรม และคณะ (2562)⁽¹⁰⁾ อนุชา สะเล็ม (2560)⁽¹¹⁾ นเรศ ชันธี (2558)⁽⁸⁾ วิจิตร สมบัติวงศ์ (2549)⁽¹²⁾ และจตุพร ศิริวัฒนกุล (2545)⁽¹³⁾ ที่พบว่าหลังการเรียนด้วยระบบ E-Learning ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อจำกัดการวิจัย

จำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อย ทำให้การกระจายของข้อมูลไม่เป็น normal distribution ผู้วิจัยจึงใช้สถิติ นอนพารามตริก (Nonparametric Statistics) ในการทดสอบ

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาประสิทธิผลของการเรียนรู้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ในกลุ่มผู้ประกอบการที่เรียนผ่านระบบ E-learning เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เรียนผ่านระบบ E-learning
2. เสนอเป็นข้อมูลให้กรมสรรพสามิตพิจารณากำหนดให้ผู้ประกอบการที่จะขอหรือต่อใบอนุญาตขายสุราและยาสูบ ต้องมีการเรียนกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ผ่านระบบ E-Learning เพื่อกำหนดเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ขายว่าควรมีความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขายสุราและยาสูบ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรมควบคุมโรค กรมสรรพสามิต ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 4 จังหวัดสระบุรี สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดชลบุรี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ประกอบการขายสุราและยาสูบในจังหวัดชลบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย ประจำปี พ.ศ. 2560. นนทบุรี: บริษัท เดอะกราฟิก ชิสเต็มส์ จำกัด; 2560.
2. World Health Organization. Global status report on alcohol and health 2018. Geneva: World Health Organization; 2018.
3. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. รายงานภาระโรคจากปัจจัยเสี่ยงของประชากรไทย พ.ศ. 2557. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอคอนพรินต์ติ้ง; 2561.
4. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของประชากรไทย พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์; 2561.
5. สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. รายงานผลการดำเนินงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. เอกสารประกอบการประชุม. สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์; 2560.
6. สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ: อักษรกราฟิกแอนด์ดีไซน์; 2561.
7. ศูนย์กฎหมาย กรมควบคุมโรค. รวมกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2560.
8. นเรศ ชันธีรี. การพัฒนาบทเรียน E-learning รายวิชาการจัดการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วารสารบริหารการศึกษามหาบัณฑิต 2558; 15: 292-298
9. Nutbeam D. Health literacy as a public health goal: a challenge for contemporary health education and communication strategies into the 21st century. Health Promotion International; 2000

10. พัฒนพงศ์ ไพศาลธรรม, พัชรพรพรรณ อภิวงศ์, พิษชานันท์ นิธิเปรมะพัฒน์, พิษญดา ทะนงนาค, พิษญดา ศรีเงิน, พิมชนก พุทธิเยง และคณะ. ความพึงพอใจต่อการใช้สื่อการเรียนรู้ E-learning ในการเรียนการสอนของนิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สาขาวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2562
11. อนุชา สะเล็ม. การประยุกต์ใช้ E-Learning ในกระบวนการเรียนการสอน วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจ มินบุรี. [สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร; 2560.
12. วิจิตร สมบัติวงศ์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning). [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2549
13. จตุพร ศิริวัฒนสกุล. ความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (E- Learning) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2545.